

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta sociálních věd

Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (Posudek oponenta)

Práci předložila studentka: Nikola Vodičková

Název práce: Hlavní správa tiskového dohledu a cenzura v komunistickém Československu

Oponoval: PhDr. Petr Šafařík

1. OBSAH A CÍL PRÁCE

Bakalářská práce si klade za cíl podat „stručný a jasný přehled o cenzurním orgánu“ Hlavní správa tiskového dozoru (dále též HSTD), a sice o „jeho zaměření, organizační struktuře a změnách, o jeho fungování až do zrušení“ (s. 8).

2. VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ

Pojednání obsahuje všechny náležitosti předepsané pro daný typ kvalifikační práce. Oceňuji to, že se studentka seznámila rovněž s archivními prameny.

Komentář vybraných zdrojů měl jít více do hloubky, zároveň nebylo třeba zmiňovat v něm to, že autorka čerpá rovněž z kompendia *Dějiny českých médií ve 20. století* (s. 9). Celkově N. Vodičková vychází z vícero kompendií nadměrně často, což přispívá k příliš všeobecnému pojednání zpracovávaného tématu.

Text obsahuje řadu dalších nedostatků. Sporné je již velmi široké zaměření bakalářské práce a její jen popisný, ba povrchní ráz. Diplomantka v úvodu sděluje, že se „rozhodla ke konkretizaci a zúžení tématu“ (s. 8), finální podoba práce tomu ale neodpovídá. Patrné rozpaky nad uchopením tématu dosvědčuje sebereflexe použité metody: „práce je vypracována metodou analýzy uvedených pramenů“ (s. 9). Předloženému pojednání by bývalo prospělo i to, kdyby v názvu explicitně uvedlo sledované období (časový záběr práce je užší než v titulu uvedené „v komunistickém Československu“, zároveň ale delší, než byla existence HSTD).

Diplomantka se místy vyjadřuje jen vágně, například v této pasáži je velmi zkratkovitě pojednáno (respektive je „přeskočeno“) období let 1945–1948: „Rok 1948 byl pro obyvatele Československa plný zvrátů a nejistoty. Válka skončila, ale nenásledovalo klidné období. Rok 1948 je považován za počátek období komunistického režimu“ (s. 12).

Nejen následující citovaná pasáž – „spolu se změnou režimu započalo postupné omezování občanských a politických svobod včetně omezování svobody slova“ (s. 13) –, ale i to, co v textu zmíněno není, činí dojem, že studentka nezná (nebo dostatečně nezohledňuje) skutečnost, že cenzura existovala v Československu (a na jeho území v minulosti) i před rokem 1948, mimo jiné také v první československé republice. Ostatně i to, že první kapitola začíná dlouze tím, co se ohledně svobody slova uvádí v Listině základních práv a svobod (1992), svědčí o tom, že je Nikole Vodičkové bližší spíše prezentistický pohled na danou problematiku.

Pisatelka se místy vyjadřuje redundantně – rovněž to přispívá k povrchnosti některých pasáží. Včetně těch tak klíčových, jako jsou ty snažící se podat definici pojmu cenzura. Zde diplomantka uvádí i to, že „vlastními slovy je možno cenzuru charakterizovat jako kontrolu / zásah do informací, které by měly být zveřejněny“ (s. 10). Ovšem taková charakteristika je příliš široká, ba vyloženě nesprávná: spadal by do ní například i běžný editoriační proces v masmédiích, ten ale cenzurou rozhodně není.

Další příklady studentčina zkratkovitého vyjadřování: „Komunistům v ČSR nic nebránilo [ve] využití [forem manipulace]“ (s. 7); „Poválečná Evropa směřovala na západ“ (s. 7). Ani dále citovaná filozofickodějinná představa nemá oporu ve fakticitě: „Dějiny člověka mají navíc dva rozměry, a to epochy vzestupu, či pádu jeho materiální, ale i duchovní kultury“ (s. 7).

Autorka má místy problém s odlišením toho, co je odbornou literaturou. Chybně za ni pokládá zdroj, který označuje takto: „*KOPECKÝ, K. Svoboda slova vs. cenzura. In: E-bezpeci.cz [online]. 12. 9. 2018 [cit. 2021-01-29]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/trocha-teorie/svoboda-projevu>“ – je to evidentně laický text, mj. čerpající z Wikipedie.*

Seznam zdrojů obsahuje i takové, na něž není v textu ani jednou odkázáno. Kromě internetového textu Jana Čulíka například položku „*ILOWIECKI, M. T. a P. ŽANTOVSKÝ. Manipulace v médiích. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-50-1*“, navíc se jedná o sborník z velké části jen publicistických kratičkových textů, které ani relevantní sekundární literaturou nejsou. Ostatně i zmíněný (jen encyklopedický) text Jana Čulíka je mladší odbornou literaturou rozhodně překonán – diplomantka by při rozlišování vhodnosti zdrojů měla věnovat náležitou pozornost již prosté (ne) přítomnosti odkazového aparátu. Mezi zdroji posuzované bakalářské práce přitom citelně chybí dvoudílné obsáhlé pojednání *V obecném zájmu: cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749–2014* (Praha: Academia; Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2015) a antologie *Nebezpečná literatura?: antologie z myšlení o literární cenzuře* (Brno: Host, 2012). Závěrečný seznam zdrojů by měl být lépe rozčleněn, a sice na dvě hlavní kategorie: prameny a sekundární (odbornou) literaturu. V předloženém seznamu jsou tyto kategorie směřovány.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ

Je cenné, že se autorka snažila některé informace vizualizovat nebo doložit prameny, u tří „obrázků“ (jak to sama nazývá) ovšem měly být uvedeny zdroje.

Není žádný důvod k tomu psát závěr do jediného odstavce (s. 32).

V akademických pracích, včetně těch studentských, není vhodné používat 1. osobu plurálu; několik příkladů z hodnocené práce: „*studie nám přináší přehled regulací nejen tisku ve zmíněném období*“ (s. 8); „*naše země byla převážně v druhé polovině minulého století vystavena silnému sovětizačnímu tlaku*“ (s. 7).

4. KONTROLA ORIGINALITY TEXTU

Prohlašuji, že jsem se seznámil s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému:

[] Theses [X] Turnitin [X] Ouriginal (Urkund).

Komentář k výsledku kontroly: kontrola neprokázala žádný problém v oblasti publikační etiky.

5. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE

Oceňuji patrné nasazení Nikoly Vodičkové a zohledňuji fakt, že se u tématu cenzury jedná o složitou problematiku, pro jejíž hlubší poznání je třeba využít zjištění vícero oborů. Bakalářská diplomová práce by ale měla sledovat vyšší nároky – hodnocený text se povahou blíží spíše pracem seminárním.

6. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ

Výše jsem uvedl tři příklady diplomantčina zkratkovitého vyjadřování, a sice „*Komunistům v ČSR nic nebránilo [ve] využití [forem manipulace]*“ (s. 7); „*Poválečná Evropa směřovala na západ*“ (s. 7) a „*Dějiny člověka mají navíc dva rozměry, a to epochy vzestupu, či pádu jeho materiální, ale i duchovní kultury*“ (s. 7). K obhajobě navrhuji, aby se Nikola Vodičková k citovaným výroky vyjádřila a pokusila se je buď zdůvodnit, nebo upřesnit, případně korigovat.

7. DOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA:

Bakalářskou práci Nikoly Vodičkové doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení známkou D (uspokojivě).

Datum: 4. 9. 2022

Podpis: Petr Šafařík